

Laagland Archeologie Rapport 933

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase

**De Steeg 4, Dalen,
Gemeente Coevorden (DR)**

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

juli 2022

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
Roobeek Advies

Laagland Archeologie Rapport 933

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase De Steeg 4 te Dalen,
gemeente Coevorden (DR)

Auteur: L.C. Nijdam

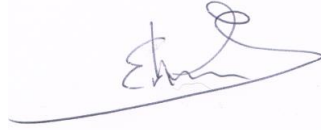
In opdracht van: Roobeek Advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: E.W. Brouwer

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, juli 2022

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in juni en juli 2022 een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd op het adres De Steeg 4 te Dalen. Het onderzoek vond plaats in verband met de aanvraag van een omgevingsvergunning in verband met de bouw van een nieuwe woning (120 m²). De woning komt op een perceel met een oppervlakte van circa 700 m².

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003. Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd. Uit dit onderzoek blijkt dat er een grote kans bestaat op de aanwezigheid van nederzettingen uit de periode Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd in de top van het Pleistocene zand. De kans op sporen van jagers en verzamelaars wordt middelhoog ingeschat, aangezien deze een landschappelijk voorkeur hebben nabij open water. De verwachting is met name hoog voor resten van landbouwers vanaf het neolithicum. Het terrein is tot circa 1935 gebruikt als landbouwgrond (akker). De kans bestaat de bodem geroerd is door ploegen en of egalisatie. In 1939 is de huidige schuur gebouwd.

Het verkennend booronderzoek bestond uit het plaatsen van zes verkennende boringen tot circa 100 cm -mv. De aangetroffen geroerde bodemlagen hebben een dikte van 30 tot 75 cm. Aan de straatzijde is de bodem geroerd tot in de C-horizont. Achter op het toekomstige perceel zijn een Bh- en BC-horizont aangeboord en is de bodem meer intact. De straatzijde krijgt een middelhoge archeologische verwachting. Hier kunnen echter nog diepere grondsporen verwacht worden. Op de achterzijde van het perceel kunnen nog ondiepe grondsporen aanwezig zijn en deze zone krijgt een hoge archeologische verwachting. Booronderzoek is niet geschikt om de aan- of afwezigheid van grondsporen te bepalen.

Het wordt aangeraden om de bodemverstoring dieper dan 50 cm -mv bij de nieuwbouw te beperken tot de vorstranden. Mocht toch de gehele plattegrond worden uitgegraven ten behoeve van een kruipruimte dan wordt aangeraden om vooraf een proefsleufonderzoek uit te voeren ter plaatse van de gehele bouwput.

In de westzijde zijn geen graafwerkzaamheden voorzien.

Het wordt geadviseerd om grondwerkzaamheden dieper dan 50 cm -mv zoveel mogelijk te voorkomen. Als de bouwplannen concreet zijn, dienen deze te worden voorgelegd aan de gemeente samen met het bovenstaand advies. Dan kan besloten worden of archeologische vervolgonderzoek noodzakelijk is of niet.

De archeologische dubbelbestemming dient op het perceel te blijven liggen, zodat bij toekomstige werkzaamheden alsnog rekening dient te worden gehouden met archeologische resten en gravend archeologisch onderzoek kan worden toegepast.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, [www.cultureelerfgoed](http://www.cultureelerfgoed.nl)).

Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding onderzoek	6
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	6
1.3 Administratieve gegevens	7
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Geplande verstoring	9
1.6 Gemeentelijk beleid	9
1.7 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	13
2.3.1 Bekende archeologische waarden	13
2.3.2 Waarnemingen	13
2.3.3 AMK-terreinen	13
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	14
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	14
2.4 Oude kaarten en korte historie	15
3 Conclusie en verwachtingsmodel	21
3.1 Conclusie	21
3.2 Verwachtingsmodel	21
4 Veldonderzoek	23
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	23
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	23
4.3 Resultaten: archeologie	24
5 Conclusie en verwachting	25
6 Selectieadvies	26
literatuur	27
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	28
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	29
BIJLAGE 3 boorpuntenkaart	30
BIJLAGE 4 Geomorfologische kaart	31
BIJLAGE 5 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	32
BIJLAGE 6 Boorstaten veldonderzoek	33

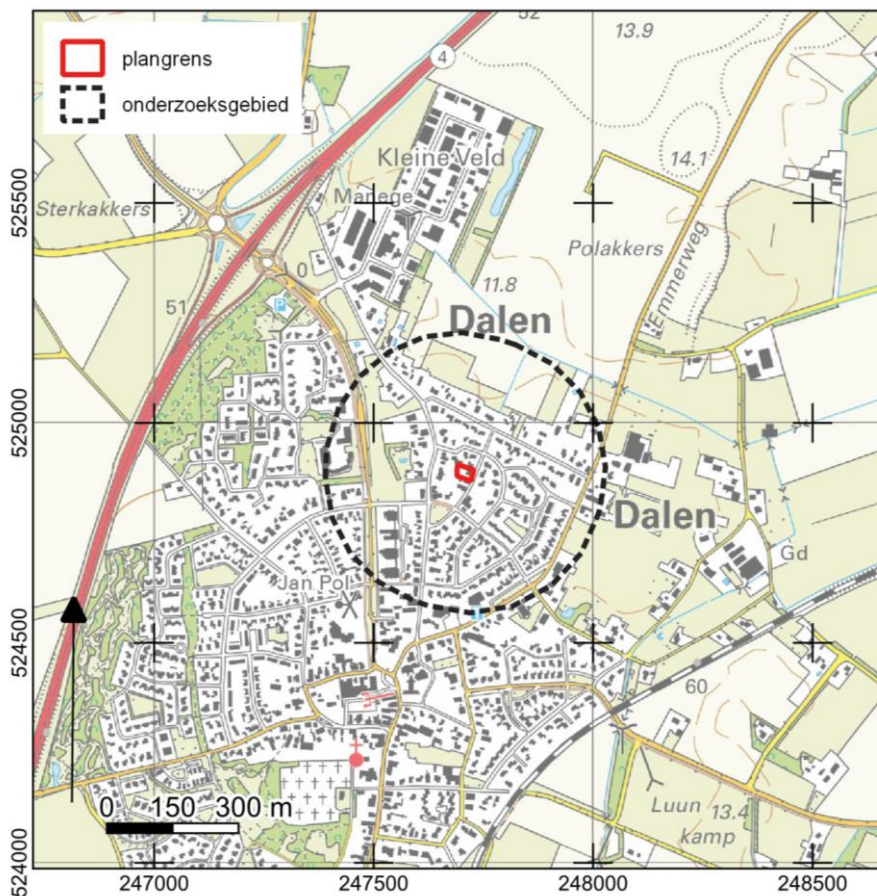
HOOFDSTUK **1** INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de bouw van een woning met een oppervlakte van circa 120 m² op een kavel van circa 700 m² aan De Steeg 4 te Dalen, gemeente Coevorden (DR). Hiertoe is een wijziging in het bestemmingsplan noodzakelijk. De gemeente Coevorden heeft een eigen archeologiebeleid dat is verankerd in het bestemmingsplan. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied is gelegen in het noorden van Dalen. Het betreft het noordelijk deel van het huidige erf. Op het af te splitsen deel van het perceel staat nu nog een kapschuur gebouwd in 1939, rondom is gras aanwezig (zie afbeeldingen 1 en 2).

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

Het plangebied heeft een omvang van circa 700 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone met een straal van 300 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen (zie afbeelding 1). Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Drenthe
Gemeente	Coevorden
Plaats	Dalen
Beheerder/eigenaar grond	Onbekend
Toponiem	De Steeg 4
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	Noordzijde van perceel 343
Laagland Archeologie projectnummer	EB-DADE221

¹ kadastralekaart.com

Datum conceptrapportage	7 juli 2022
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	247691/524905
	247728/524892
	247723/524873
	247689/524892
Kaartblad ²	22E
Oppervlakte Plangebied	700 m ²
Datering	Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd
Complextype	nederzetting
Onderzoeksmeldingsnr	5272852100
AMK-terrein	nvt
Vondstmeldingsnr.	nvt
Type onderzoek	Bureauonderzoek en IVO verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	29 juni 2022
Datum eind veldonderzoek	29 juni 2022
Opdrachtgever	Roobeek Advies
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	Gemeente Coevorden
Adviseur namens bevoegde overheid	Oversticht, dhr. A. Vissinga
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV Noordelijk Archeologisch Depot (NAD)
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo Dhr. E.W. Brouwer
Projectleider/opsteller onderzoek	Dhr. L.C. Nijdam

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

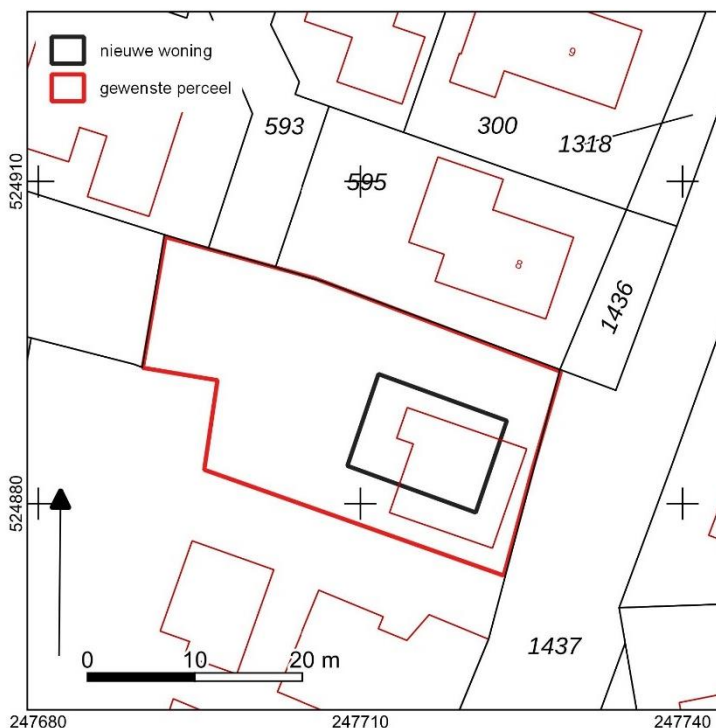
Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland met in de zuidoosthoek aan de straatzijde een (kap) schuur gebouwd in 1939. De schuur is gefundeerd door middel van poeren en in gebruik voor de opslag van materialen en voertuigen. Er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig. De schuur ten zuiden is wel aangemerkt als karakteristiek object door de gemeente Coevorden.³

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil zijn in dit stadium niet bekend. Op basis van het grondgebruik worden geen bijzonderheden verwacht. Onderstaande afbeelding toont de huidige situatie met omtrek van de nieuw te bouwen woning.

Afbeelding 2. Huidige en nieuwe situatie (zwart omljnd). Bron:pdok.nl

1.5 GEPLANDE VERSTORING

Op het terrein zal een woning worden gebouwd. De exacte bodemingrepen zijn nog onbekend en mogelijk afhankelijk van onderhavig onderzoek.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Het terrein valt binnen het bestemmingsplan 'Kernen' van de gemeente Coevorden vastgesteld op 2020-11-09. Op het perceel ligt de dubbelbestemming Waarde-Archeologie 4 (artikel 48). Hieruit volgt dat bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek deel moet uitmaken van de ruimtelijke procedures. In dit geval gaat het om een omgevingsvergunning.⁴

---

⁴ www.ruimtelijkeplannen.nl

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK **2** INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Uit de geomorfologische kaart (zie bijlage 4) blijkt dat het plangebied is gekarteerd als plateau-achtige grondmorenerug. Ten oosten en westen liggen dekzandruggen en in het noorden een beekdalbodem.⁵ Op een hoogtekaart op basis van het AHN zijn de dekzandruggen ten oosten en westen goed te zien, evenals de laagte van de beekdalbodem in het noorden (zie afbeelding 3). De bodem ter plaatse is gekarteerd als bebouwing, maar op de dekzandruggen komen looppodzolgronden voor en ten noorden van Dalen laarpodzolgronden in lemig fijn zand. Ter plaatse van de beekdalbodem liggen beekerdgronden (zie afbeelding 4).⁶

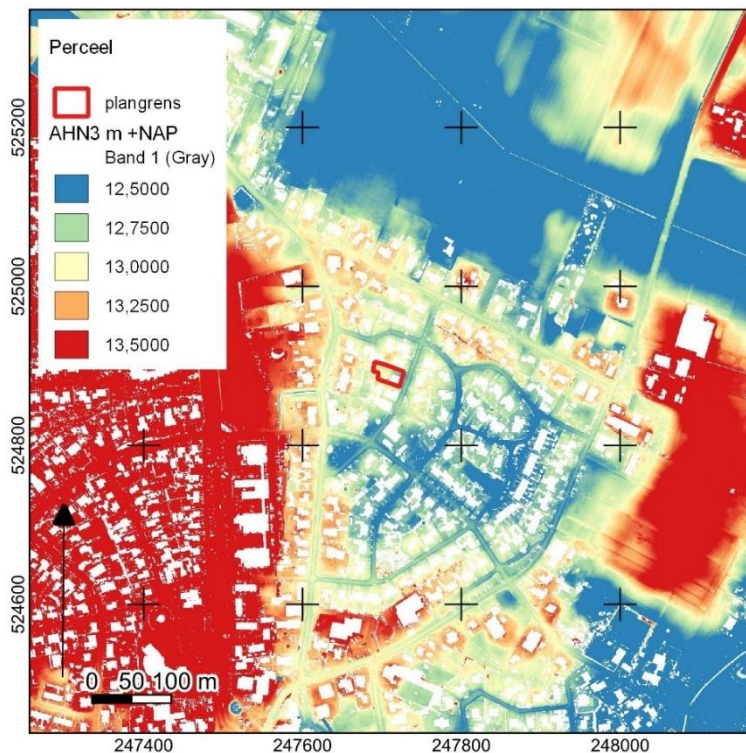
Geologisch gezien kunnen we een laag dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel) al dan niet op keileem (Laagpakket van Gieten, Formatie van Drenthe) verwachten, zo blijkt uit ondergrondgegevens van TNO.⁷

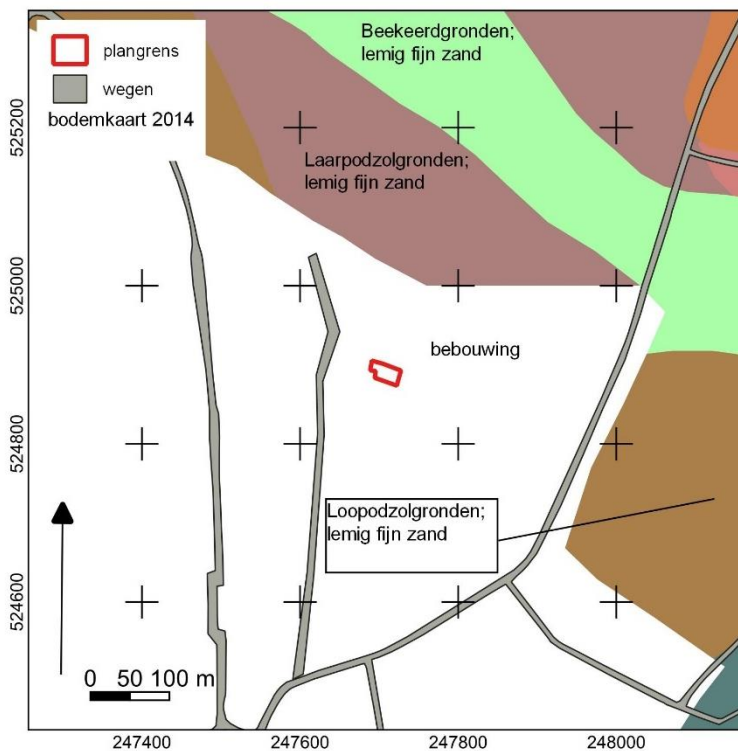
⁵ Alterra 2019

⁶ Alterra 2014

⁷ TNO ondergrondgegevens boring B17G0346 (200 m NW) en De Mulder 2003

Afbeelding 3. Ligging van het plangebied op het AHN.⁸

Afbeelding 4. Plangebied op de bodemkaart.⁹

⁸ AHN-3 2018-2022

⁹ Alterra 2014

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 5 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

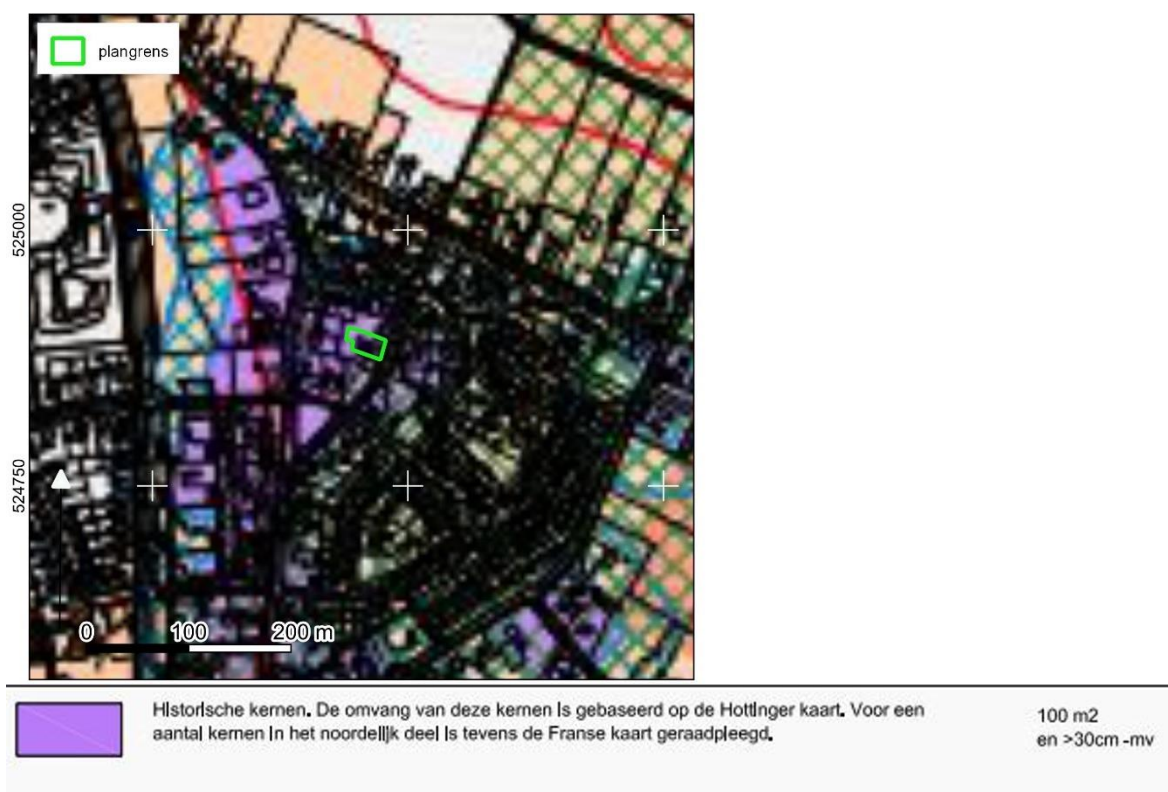
2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied, een straal van 300 meter rondom het plangebied zijn nog geen archeologische waarnemingen bekend.

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde en van hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

AMK-terrein 14518 (300 m Z): Terrein met bewoningssporen uit de vroege-, en late middeleeuwen. Het betreft Dalen, zoals weergegeven op de topografische militaire kaart van 1853. Dalen is een oud esdorp (typologie T. Spek). Het is aannemelijk, dat onder de kern sporen van vroegere bewoning te vinden zijn.

Afbeelding 5. Archeologische beleidskaart van Coevorden.¹⁰

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de verwachtingskaart en beleidsadvieskaart van de gemeente Coevorden uit 2012 ligt het plangebied in de historische kern van Dalen. De begrenzing hiervan is gebaseerd op de Hottinger kaart (circa 1787).¹¹ Onderzoek wordt aanbevolen bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 5.

Onderzoeksmelding 2149354100 (200 m NW).¹² In Dalen is aan de Noordwijk 44 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. De bodem was reeds geroerd, derhalve was het advies om geen vervolgonderzoek uit te voeren.

Onderzoeksmelding 2159974100 (200m N). Er is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van landbouwgronden ten noorden van Dalen.¹³

¹⁰ Gemeente Coevorden 2012

¹¹ Gemeente Coevorden 2012

¹² Schrijer en Tulp 2007

¹³ Jans 2007

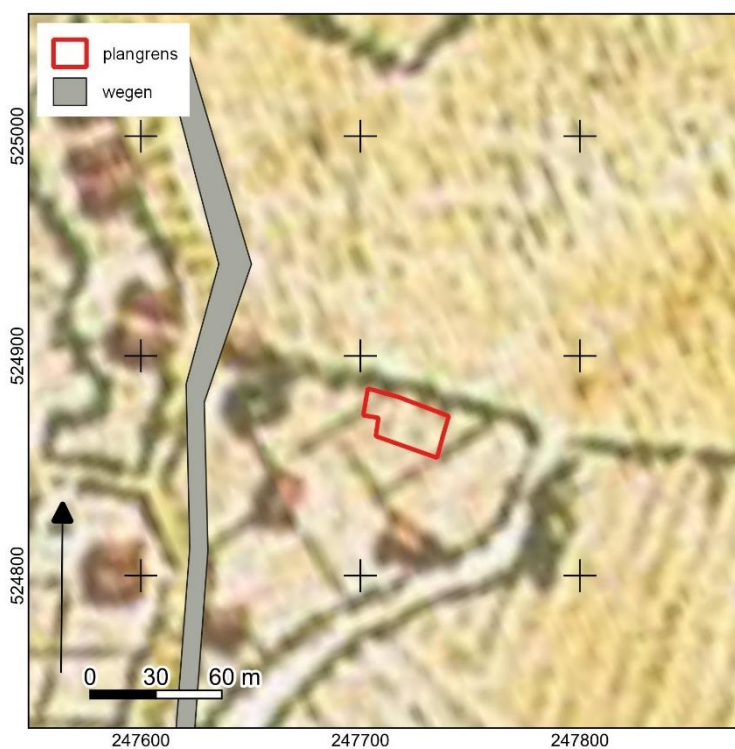
Er is een AC-profiel aangetroffen waarin archeologische indicatoren ontbreken. Een vervolgonderzoek werd niet aanbevolen.

2142169100 (270m ONO).¹⁴ Aan de Emmerweg is in 2007 een booronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd weliswaar een redelijk gaaf bodemprofiel aangetroffen maar ontbraken archeologische indicatoren. Een vervolgonderzoek werd niet nodig geacht.¹⁵

5001866100 (300m Z). Bureauonderzoek waarin werd geconcludeerd dat de bodem op het perceel geroerd is en geen archeologie van waarde meer kan bevatten.¹⁶

2.4 OUDE KAARTEN EN KORTE HISTORIE

Dalen komt in schriftelijke bronnen in de 12^e eeuw.¹⁷ Vanaf tenminste 1780 tot circa 1935 is het terrein in gebruik als akker (zie afbeeldingen 6 t/m 10). Later is de wegzijde bebouwd en de westzijde onbebouwd (zie afbeeldingen 11 t/m 15).

Afbeelding 6. Plangebied op een uitsnede van de Hottingerkaart 1773-1794.¹⁸

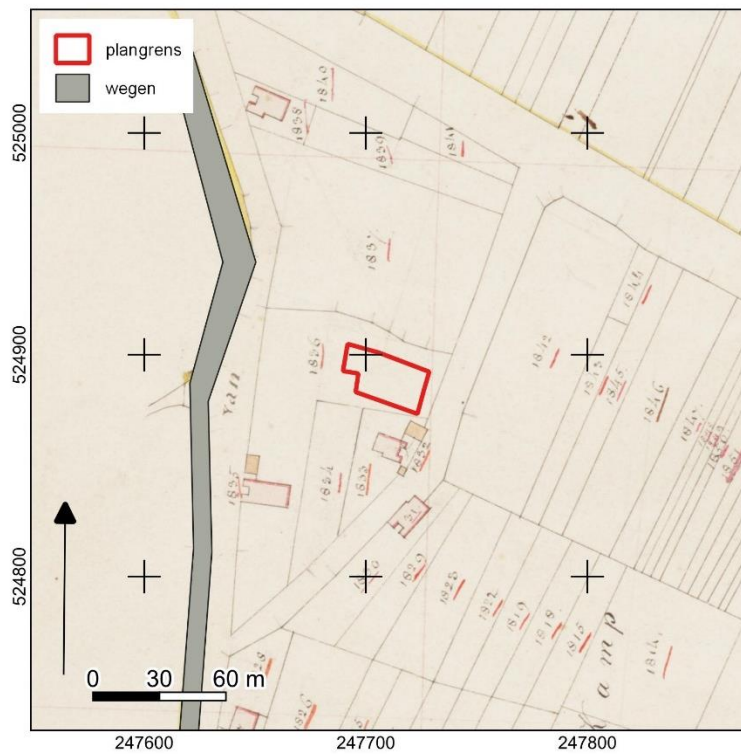
¹⁴ Libau 2014

¹⁵ Neef 2007

¹⁶ Nijdam 2021

¹⁷ Berkel en Samplonius 2006

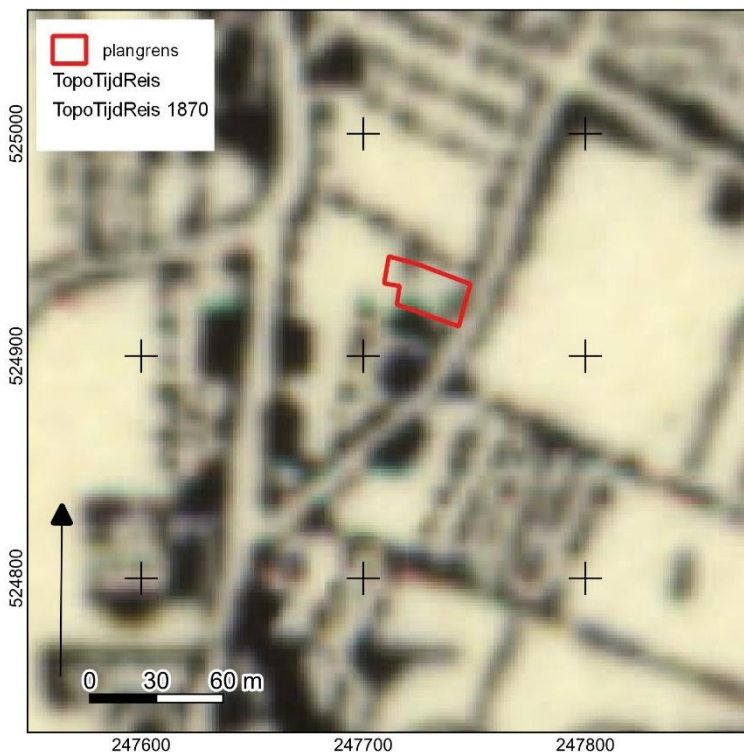
¹⁸ Versfelt 2003

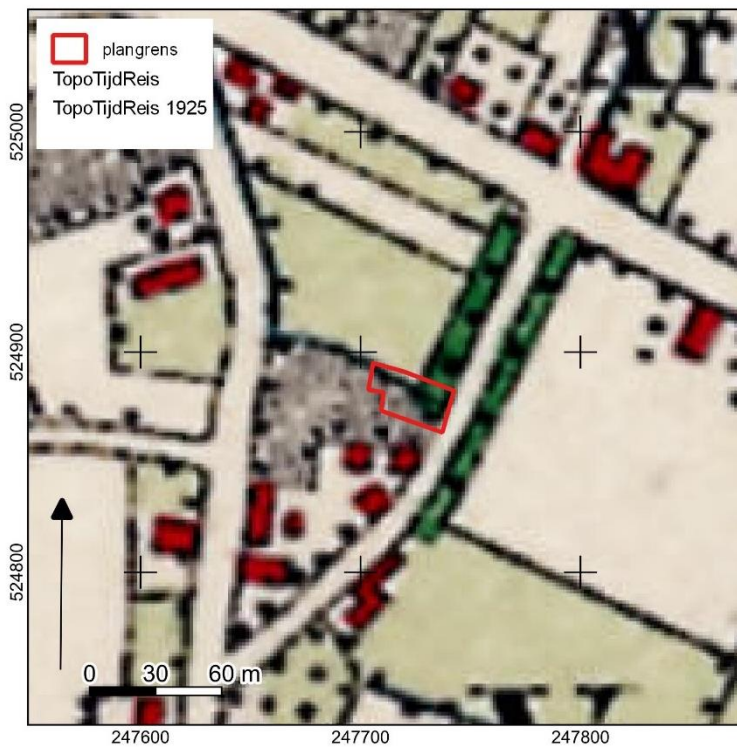
Afbeelding 7. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. Uit de bijbehorende OAT (oorspronkelijke aanwijzende tafel) blijkt dat het perceel (nr. 1836) in gebruik was als bouwland.¹⁹

¹⁹ Kadaster 1811-1832

Afbeelding 8. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1870.²⁰

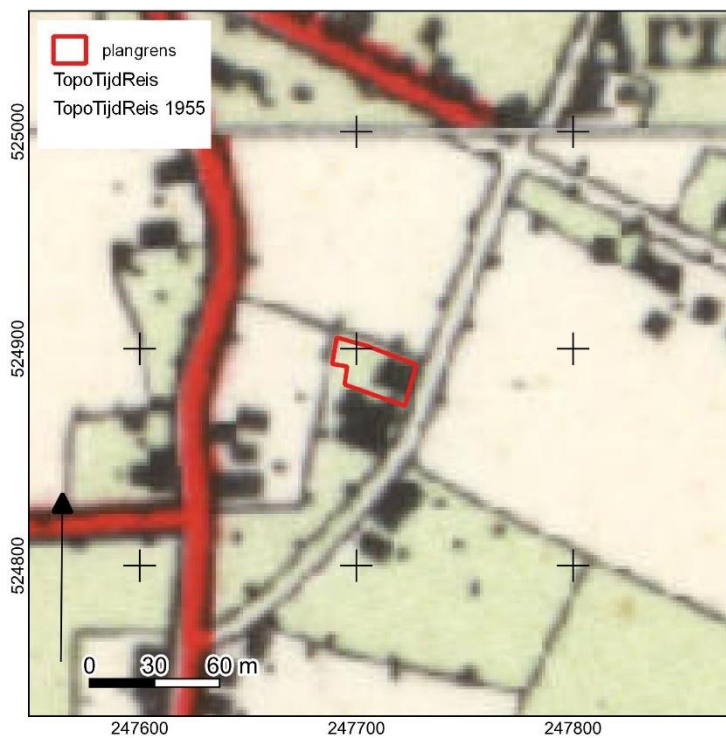
Afbeelding 9. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1925.²¹

²⁰ Bureau Militaire Verkenningen 1870

²¹ Bureau Militaire Verkenningen 1925

Afbeelding 10. Uitsnede uit de topografische kaart van 1950.²²

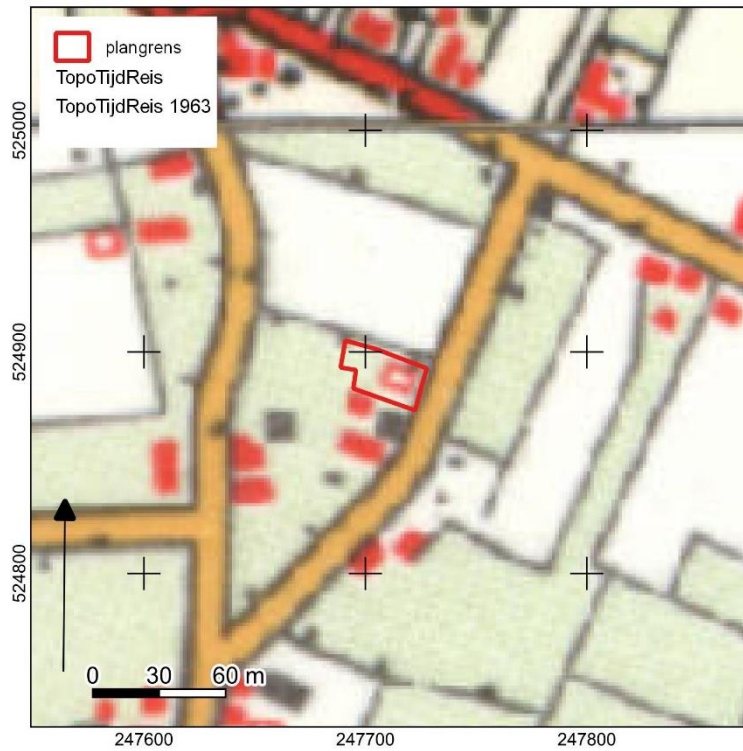

Afbeelding 11. Uitsnede uit de topografische kaart van 1955.²³

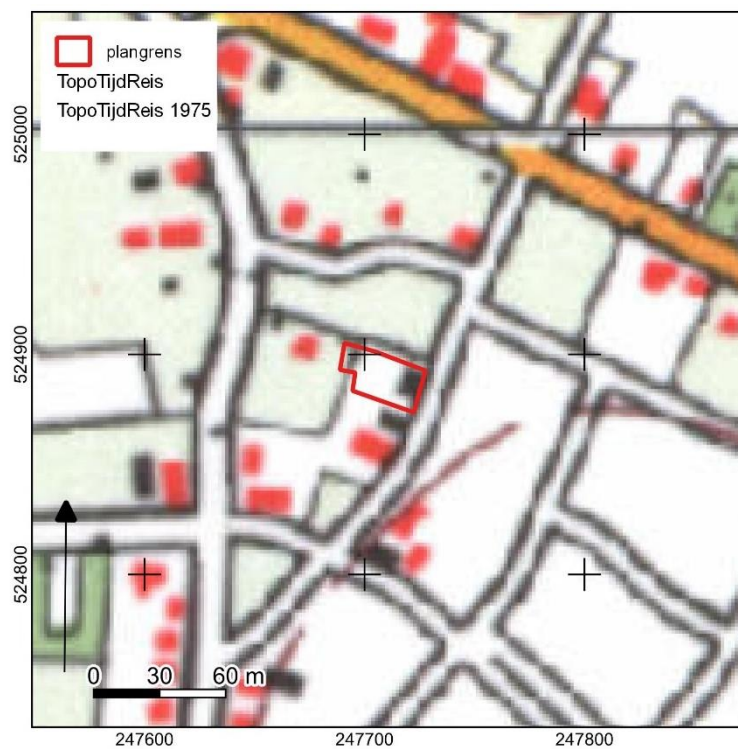
---

²² Kadaster 1940

²³ Kadaster 1980

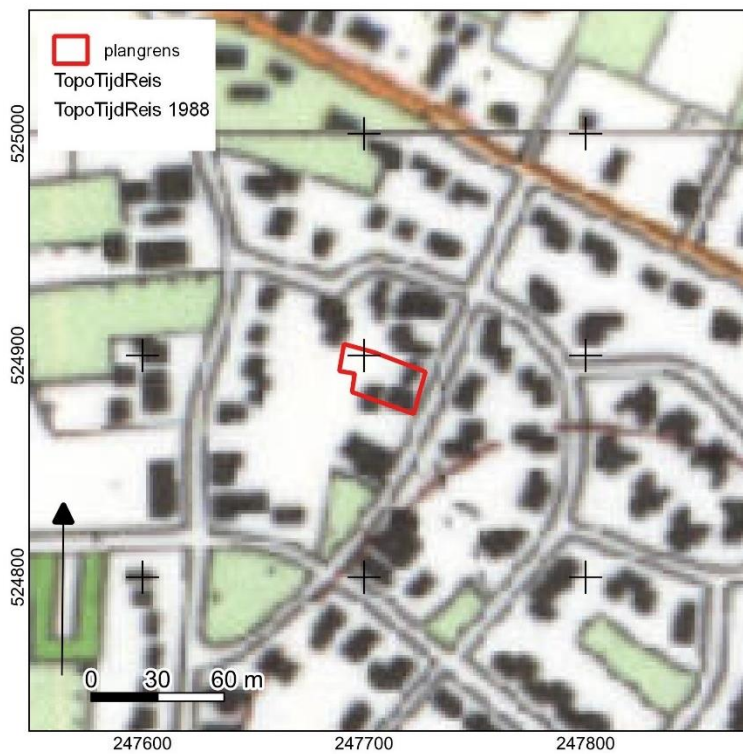
Afbeelding 12. Uitsnede uit de topografische kaart van 1963.²⁴

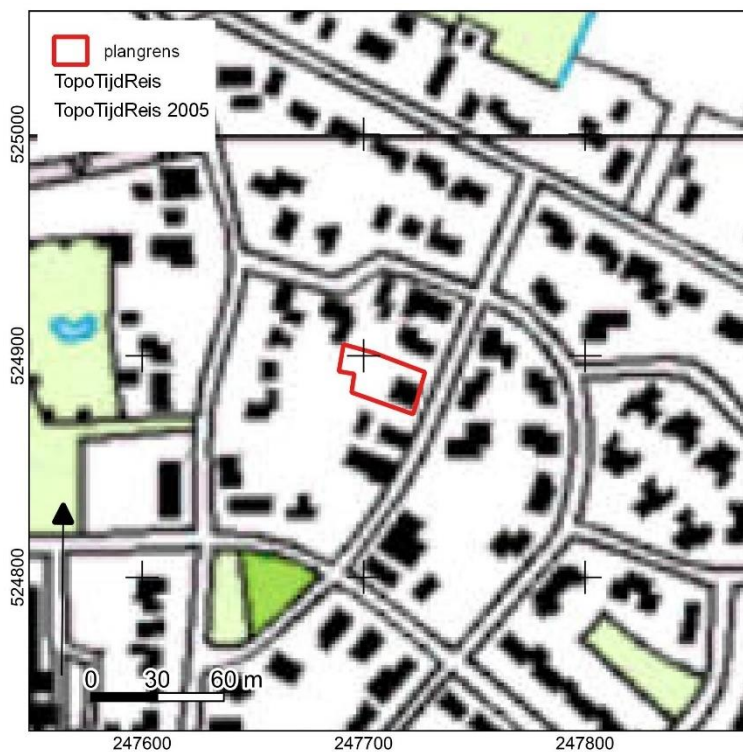
Afbeelding 13. Uitsnede uit de topografische kaart van 1975.²⁵

²⁴ Kadaster 1963

²⁵ Kadaster 1988

Afbeelding 14. Uitsnede uit de topografische kaart van 1988.²⁶

Afbeelding 15. Uitsnede uit de topografische kaart van 2005.²⁷

²⁶ Kadaster 2005

²⁷ Kadaster 1975

HOOFDSTUK **3** CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Het onderzoek is uitgevoerd conform protocol SIKB KNA 4002. Het plangebied ligt op een keileemplateau van Dalen met aan de oost- en westzijde dekzandruggen. In het gebied komen podzolgronden voor met dunne landbouwdekken. Het gebied is tot circa 1950 in gebruik geweest als akkerland en daarna is de wegzijde van het perceel bebouwd en bebouwd gebleven. De laatmiddeleeuwse kern van het dorp Dalen bevindt zich ten zuidwesten. De kans is groot dat het in het gebied gedurende de gehele Middeleeuwen bebouwing aanwezig was, zoals ook op de kaart van eind 18^e eeuw het geval is. In Dalen is nog weinig gravend archeologisch onderzoek uitgevoerd, waardoor er nog maar weinig vondsten gedaan zijn.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Het plangebied ligt op wat grotere afstand van open water en lijkt om die reden voor jagers- en verzamelaars minder aantrekkelijk te zijn geweest. Voor landbouwgemeenschappen vanaf het neolithicum is de verwachting hoog.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).²⁸ Uit de landschapskaarten blijkt dat 'open water' niet nabij het plangebied aanwezig was, hetgeen de verwachting voor vindplaatsen van jagers en verzamelaars laag tot middelhoog maakt.

Eventuele resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk neolithicum, in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het Pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

---

²⁸ bron: Tol e.a., 2006.

Een eerste voorwaarde voor het voorkomen van vindplaatsen uit deze periode is dat de bodem ter plaatse nog intact is. In de bovenste lagen (A, E en Bh horizonten of oude akkerlagen) bevinden zich dan talrijke fragmenten, maar vooral veel hele kleine fragmentjes bewerkt vuursteen in de vorm van afslagen en bewerkingsafval.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van versterking en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus met kans op nederzettingen in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld²⁹ en gedeponereerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van zes verkennende boringen om de bodemopbouw in het plangebied te bepalen.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn ingemeten met een meetlint ten opzichte van bestaande topografie met een nauwkeurigheid van 1,0 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 6. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen bijlage 3.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het bodemprofiel bestaat uit geroerde grond op dekzand. De geroerde bodemlagen bestaan uit matig humeus, matig fijn zand en hebben een dikte van 35 tot 70 cm en gaan in alle boringen scherp over in dekzand. In de top van het dekzand is in boring 3 een Bh en in boring 4 een BC horizont aanwezig. In de overige boringen gaan de geroerde bodemlagen scherp over in de C-horizont. Een overzicht is opgenomen in de onderstaande tabel.

---

²⁹ Nijdam 2022

Boring	Intacte bodem m + NAP	Dikte geroerde laag in cm
1	C-hor op 12,15	55
2	C-hor op 12,15	75
3	Bh op 12,35	65
4	BC-hor op 12,3	60
5	C-hor op 12,3	50
6	C-hor o 12,25	35

Tabel 2. Aard en hoogteligging van de intacte bodem en dikte geroerde laag.

De minder geroerde bodems liggen achter op het toekomstige perceel (boringen 3 en 4). Een zwak humeuze bruine Bh-horizont is aangetroffen in boring 3. Deze laag gaat geleidelijk over in een lichtbruine BC-horizont. In boring 4 is een dergelijke BC horizont eveneens aangetroffen en ontbreekt de Bh.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

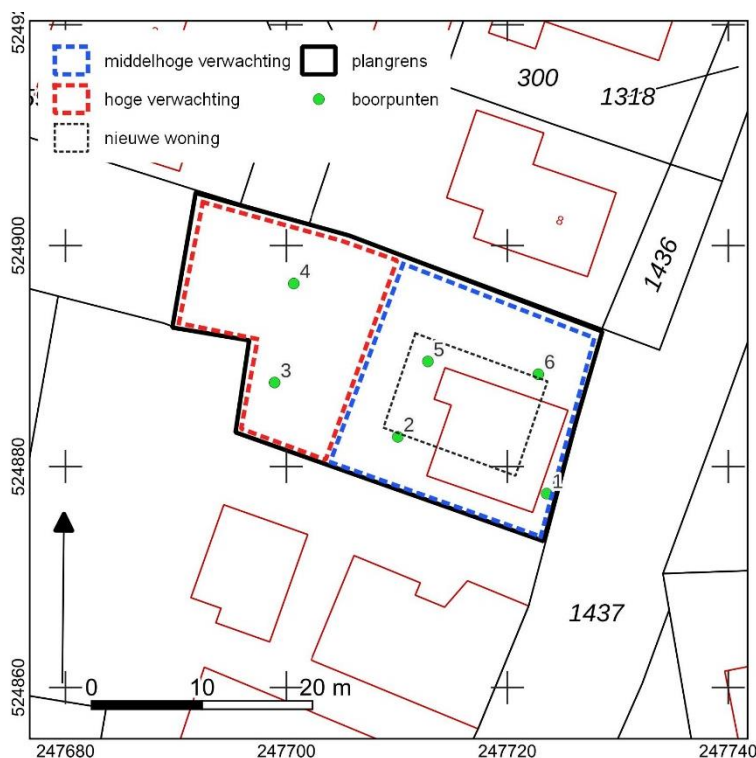
Op basis van bovenstaande blijkt dat de bodem in de oostzijde van het terrein, de straatzijde dieper geroerd is dan het toekomstige achtererf. Eventuele archeologische resten zullen achterop het perceel beter bewaard zijn gebleven dan aan de wegzijde. Om deze reden krijgt de oostzijde een middelhoge en de westzijde een hoge archeologische verwachting met name voor het voorkomen van grondsporen van landbouwnederzettingen.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

In de oostzijde van het perceel zijn eventuele vondstlagen vergraven of verploegd tot een diepte van gemiddeld 50 cm -mv. In deze zone kunnen nog archeologische resten in de vorm van diepere grondsporen verwacht worden in de top van de C-horizont. Het gaat dan om paalkuilen, waterputten en eventuele greppels. In de westzijde zijn nog een Bh en BC horizont aangetroffen en kunnen ook ondiepe archeologische sporen aanwezig zijn. Hier ligt het archeologisch niveau rond 60 cm -mv.

De archeologische verwachting voor de oostzijde is derhalve middelhoog en voor de westzijde hoog.

Afbeelding 16. Verwachtingskaart van het plangebied.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Het wordt aangeraden om de bodemverstoring dieper dan 50 cm -mv bij de nieuwbouw te beperken tot de vorstranden. Mocht toch de gehele plattegrond worden uitgegraven ten behoeve van een kruipruimte dan wordt aangeraden om vooraf een proefsleufonderzoek uit te voeren ter plaatse van de gehele bouwput.

In de westzijde zijn geen graafwerkzaamheden voorzien.

Het wordt geadviseerd om grondwerkzaamheden dieper dan 50 cm -mv zoveel mogelijk te voorkomen. Als de bouwplannen concreet zijn, dienen deze te worden voorgelegd aan de gemeente samen met het bovenstaand advies. Dan kan besloten worden of archeologische vervolgonderzoek noodzakelijk is of niet.

De archeologische dubbelbestemming dient op het perceel te blijven liggen, zodat bij toekomstige werkzaamheden alsnog rekening dient te worden gehouden met archeologische resten en gravend archeologisch onderzoek kan worden toegepast.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Coevorden.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

literatuur

- Berkel, G. en K. Samplonius, 2006. *Nederlandse plaatsnamen herkomst en historie*.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Gemeente Coevorden 2012. *Het Kapitaal van Coevorden, Erfgoednota incl. Beleidskaart Archeologie*.
- Jans, E.A. 2007, "Plangebied landbouwgronden te Dalen, gemeente Coevorden. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkenning). RAAP Notificatie 2268.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Neef, W, de., 2007. *Dalen, Emmerweg 64 (Dr.) Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. Steekproefrapport 2007-01/07.
- Nijdam, L.C., 2021. *Dalen, Emmerweg 8, nieuwbouw 2 appartementencomplexen (Gemeente Coevorden. Een archeologisch bureauonderzoek. ArGeoBoor rapport 1532*.
- Nijdam, L.C, 2022. *Laagland Archeologie Plan van Aanpak IVO-verkennende fase. Plangebied De Steeg 4 te Dalen, gemeente Coevorden*.
- Schrijer, E., en C. Tulp, 2007. *Dalen, Noordwijk 44 (gemeente Coevorden). Een inventariserend archeologisch veldonderzoek*. De Steekproef-rapport 2007 93/04

Archeologische databases/internetbronnen (geraadpleegd juli 2022)

ArchisIII

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

TNO ondergrondgegevens, geraadpleegd op 5 juli 2022 op www.dinoloket.nl

Gebruikte kaarten (geraadpleegd juli 2022)

AHN-3 2018-2022. *Actueel Hoogtebestand Nederland*, geraadpleegd via www.ahn.nl.

Alterra 2014. *Digitale bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Geraadpleegd via www.nationaalgeoregister.nl

Alterra 2019. *Digitale geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*. geraadpleegd via www.pdok.nl

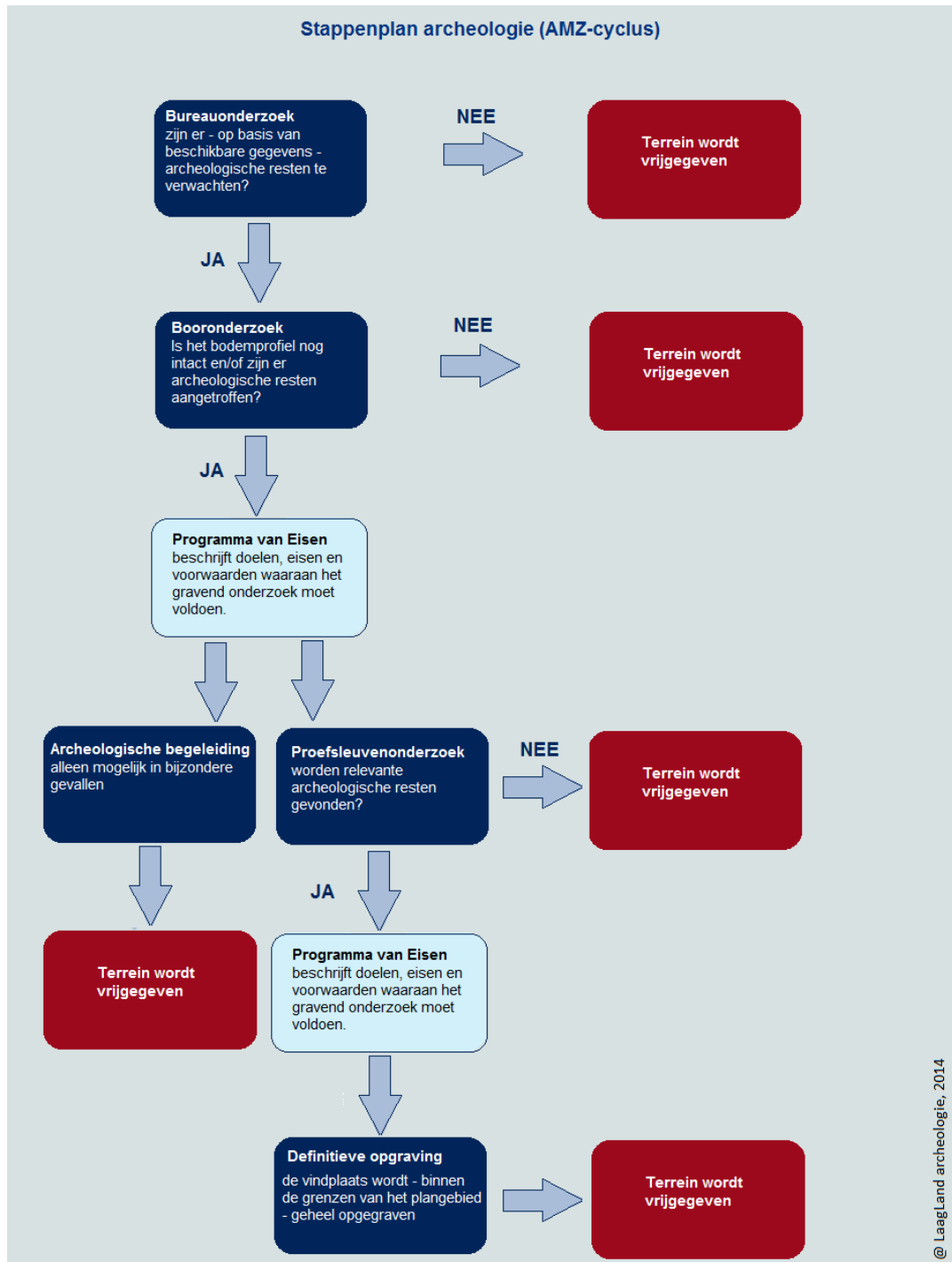
Bureau Militaire Verkenningen 1870-1950. *Militaire Topografische Kaarten van Nederland schaal 1:25.000*. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl.

Kadaster, 1811-1832. *Minuutplan Dalen, Drenthe, sectie C, blad 05 (MIN03006C05)*, Geraadpleegd op <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/beeldbank>

Kadaster 1950-2010: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000* (geraadpleegd op www.topotijdreis.nl).

Versfelt, H.J., 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*.

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

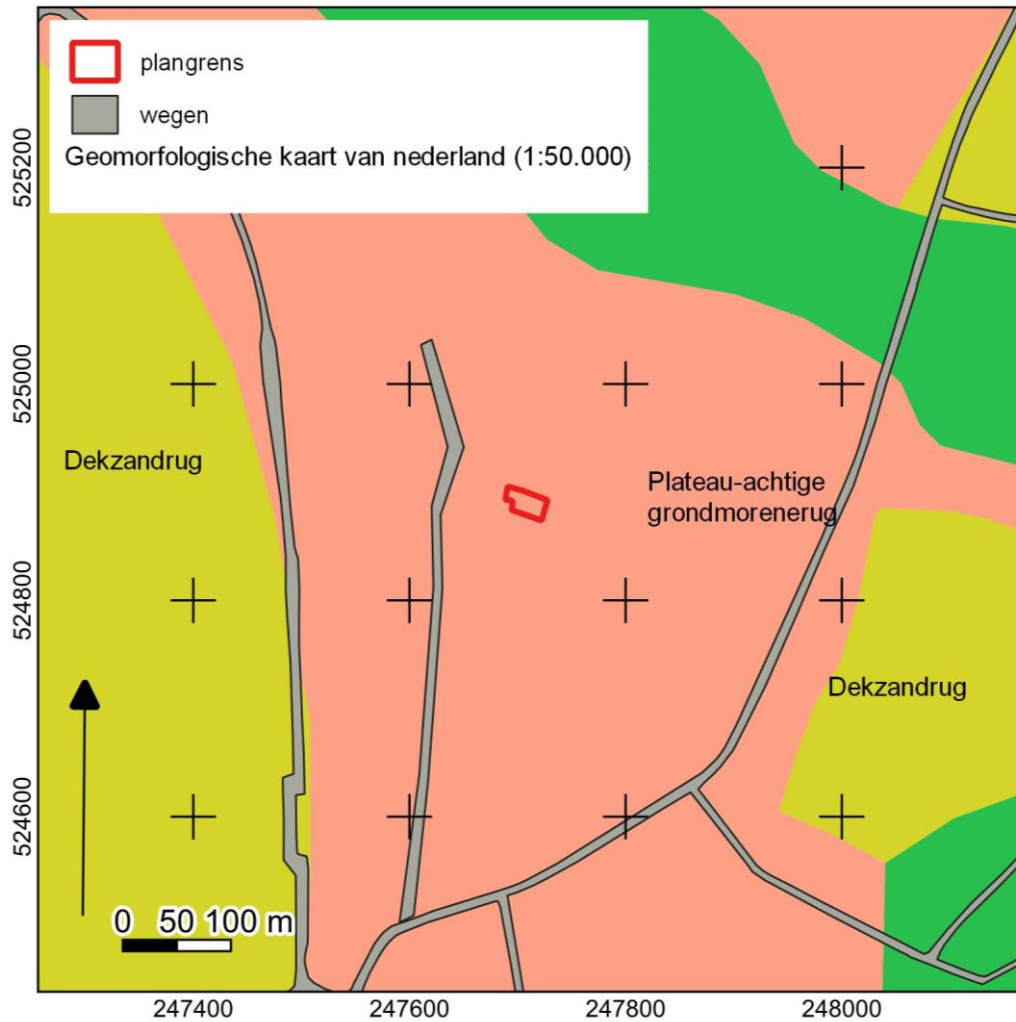
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden		Datering	
Nieuwe tijd	C	1795	
	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum	Jong	35.000
		Midden	250.000
		Oud	
	@ Laagland Archeologie, 2014		

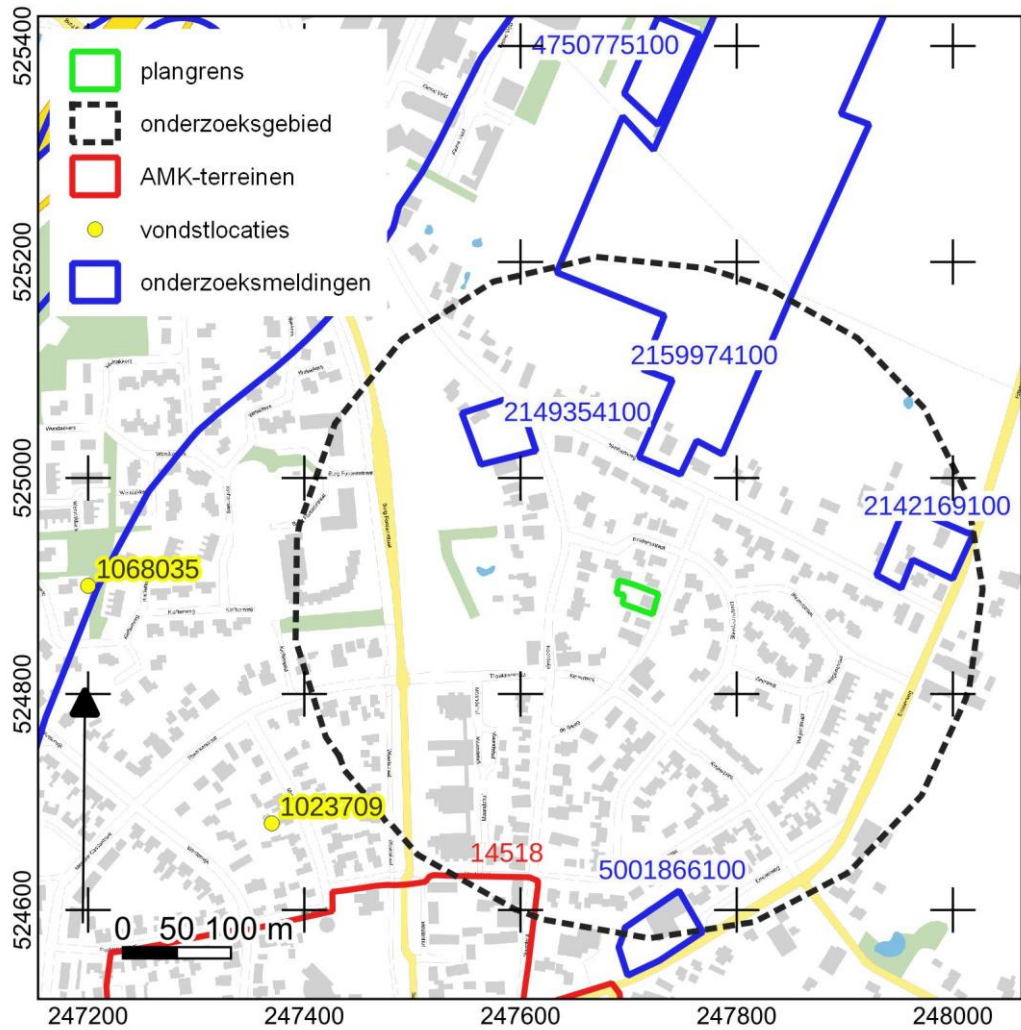
BIJLAGE 3 BOORPUNTENKAART

BIJLAGE 4 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 5 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

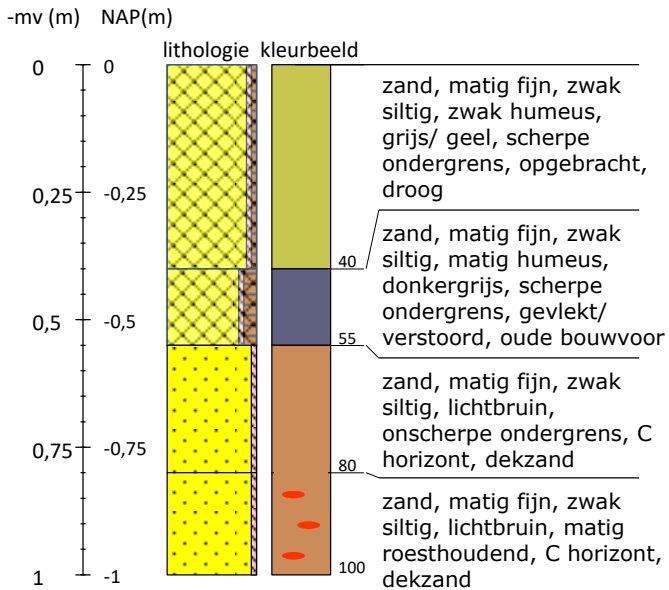

BIJLAGE 6 BOORSTATEN

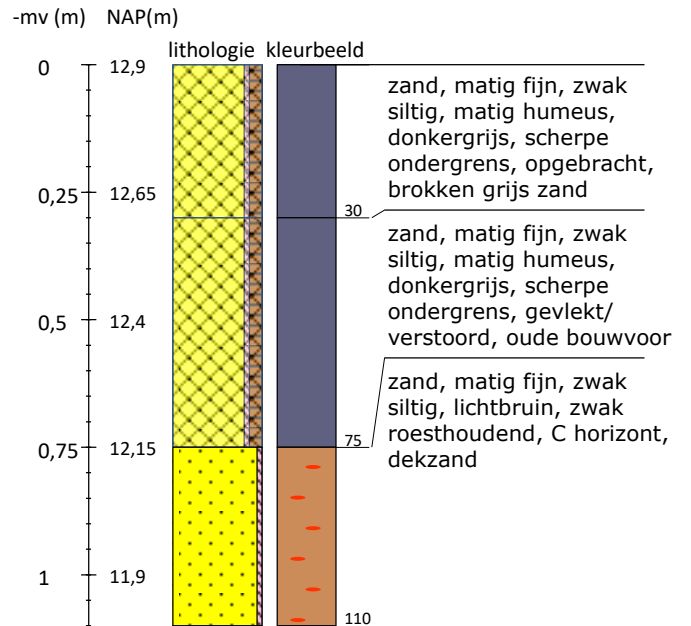
VELDONDERZOEK

Boorstaten Dalen de Steeg 4

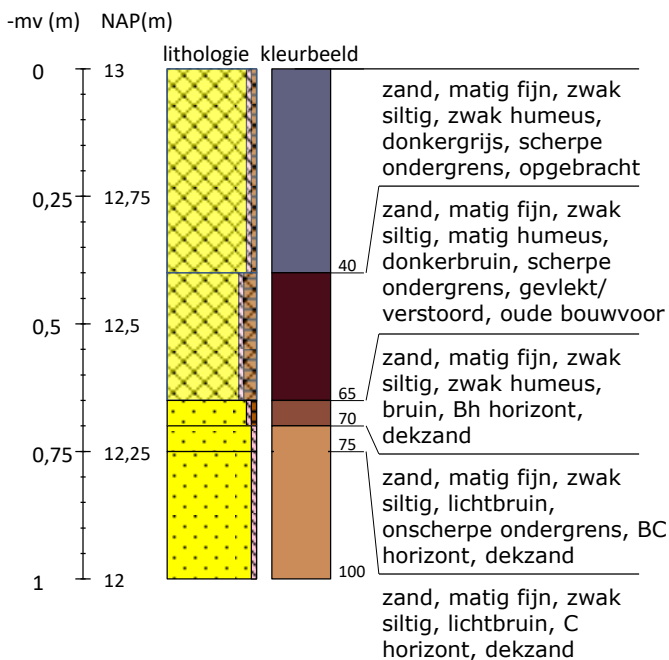
Boring 1 RD-coördinaten: /

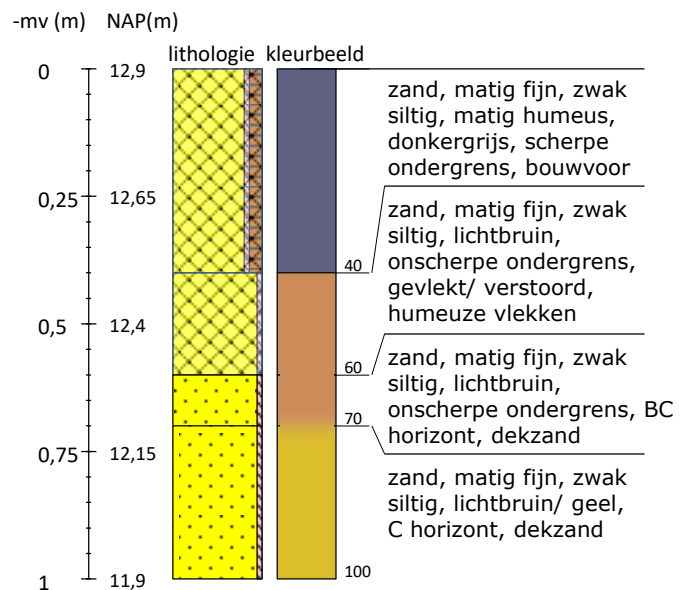
Boring 2 RD-coördinaten: 247710/524883

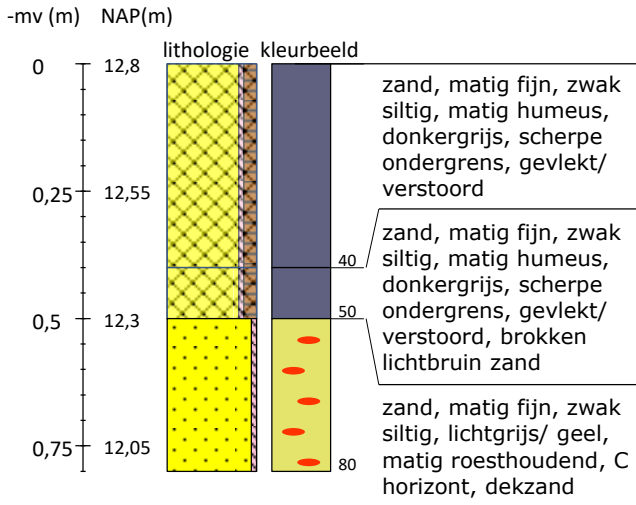
Boring 3 RD-coördinaten: 247699/524888

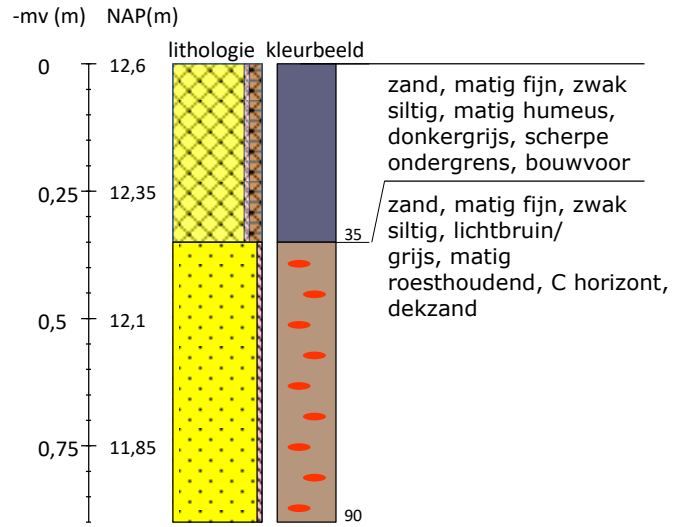
Boring 4 RD-coördinaten: 247701/524897

Boring 5 RD-coördinaten: 247713/524890

Boring 6 RD-coördinaten: 247723/524888

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)					
<p>Zand</p> Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	<p>Veen</p> Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	<p>Zandmediaan</p> uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm	<p>Zandsortering</p> goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	<p>Zandmediaan</p> uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm	<p>Zandsortering</p> goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3
<p>Klei</p> Klei, zwak siltig Klei, matig siltig Klei, sterk siltig Klei, uiterst siltig Klei, zwak zandig Klei, matig zandig Klei, sterk zandig	<p>Grind</p> Grind, zwak zandig Grind, matig zandig Grind, sterk zandig Grind, uiterst zandig Grind, siltig	<p>Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat)</p> weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	<p>Boortype</p> Edelmanboor Ø 7 cm Edelmanboor Ø 10 cm Edelmanboor Ø 12 cm Edelmanboor Ø 15 cm Guts Ø 2 cm Guts Ø 3 cm Riverside boor Ø 7 cm Mechanische boor Ø 10 cm Mechanische boor Ø 12 cm Mechanische boor Ø 15 cm Mechanische boor Ø 20 cm	<p>Zandmediaan</p> uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm	<p>Zandsortering</p> goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3
<p>Leem</p> Leem, zwak zandig Leem, sterk zandig	<p>Overige toevoegingen</p> zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig	<p>Begrenzing onderliggende laag</p> scherp overgangsg gebied < 0,3 cm onscherp overgangsg gebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsg gebied 3 cm - < 10 cm	<p>Begrenzing onderliggende laag</p> scherp overgangsg gebied < 0,3 cm onscherp overgangsg gebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsg gebied 3 cm - < 10 cm	<p>Kalkgehalte</p> kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃	<p>Grondwaterstand</p> GHG ▲ GWG ▼ GLG ◆